

A SZÍNÉSZ HALÁLA

Tanulmányozni kellene a kérdést, hogy miért kell az embernek a legtragikusabb pillanatban is felnevetnie. Oktasson ki egyszer valaki ingyen az élet bölcsességére, tanítson illemre, mert nem becsületes ebben a percben, amikor a kocsni után haladok, piszkos zsebkendő-t tömni a számba. Nem így beszéltük meg.

Híján vagyok minden érzésnek, hiába.

No ez furcsa...

Az emberek, amerre csak kocsink elhaladt, levették kalapjukat. Persze a legtöbbjén nem is volt kalap, de ezeknek szemében is ott lapangott az a sokat emlegetett bú. Egy természetes asszonyosság bambán utánunk nézett, és keresztet vetett magára.

Nagy volt az utcán a felhajtás.

A temető kapuja előtt megálltunk. Kló — ő volt köztünk mindig a legbátrabb — szinte rátaaposott a kiláncsra, a vasajtó kitérult, és mi leemeltük a speditőrről szegény Frankie koporsóját.

— Maguk mit akarnak itt? Nüncsenek a műsorban! — Jól meg-néztem magamnak a káráló temetőcsősz-t, aki alig ért fel a derekamig, és ráripakodtam: — Yorick koponyáját keressük! Félre az útból!

A csősz hebegni kezdett. Érthető szó alig hagyta el torkát. Végül odáig merészkedett, hogy a rendőröket kezdte emlegetni. Kló felkapta a kisöreg-et, és ráültette egy borostyánnal befutott kriptára.

— No elég a dumából! Temetni jöttünk s nem dicsérni a napot! — dühöngött Kló patetikusan. A kisöreg ijedten pislogott, és elsomfordált.

— Az ég felé! — adtam ki a parancsot, és vállunkra kaptuk a kockás asztalterítővel díszített koporsót. A súlyos tehertől imbolyogva megindultunk a temető elhagyott, gazzal benőtt távoli zuga felé.

— Pfu! Én még ilyen ronda temetőt nem is láttam. Odanézzetek! Valaki a padon felejtette a CIK-et. Szakadj le, égbolt! — súgta mellettem halkkan Ici.

A nap tányérja pokolian izzott felettünk. A fiúk és lányok szótlanul kocogtak utánunk, s mi négyen nagyokat fújtatva cipeltük szegény Frankie koporsóját a ronda temetőnek abba a sarkába, ahol csak bogáncs és csalán bújik ki a földből.

Mellettem valaki a halotti beszédből idézett. Kló hirtelen felordított:

— Négy százados emelje Hamletet, mint katonát, a ravatalra: mert belőle, ha megéri, nagy király vált volna még!

Ici felnevetett, s mi majdnem felbuktunk a teherrel.

— Ily látomás szép a mezőn — folytatta Kló —, de itt szemlélve más. Tegyétek le a fickót.

*

Ez a világ túzásokra ragádtatja magát, rég tudom. Valamit mindig tenni kell, s nem tartozom azok közé, akik azt vallják, hogy valamit nem kell tenni. Élmény volt számomra beszélgetni az embereket, feljegyezni az érzékeny lelkek villanásait, leleplezni az álcákat, s végül kiszámolni a történetekből a valóságot.

Csúnya játék rendezője voltam. Frankie leleplezése nem hozott diadalt.

Becsaptam.

Ezért, habár — mint mondtam — ez a világ túzásokra ragádtatja magát, mégis tudni kell pontosan, hogy vannak az életben bizonyos határok, amelyeken túl már nehezen igazodunk el.

Talán az volt a baj, hogy Frankie sohasem kiáltott segítségért. Nem merészkedett beszélni a szerelemről. Okos észrevételeinket most dobhatjuk a francba...

*

Ici módfelett szerette a játékot. Még szerelem közben is. A legmeghittebb pillanatokban néha hirtelen felkacagott. Nem tudtam, hogy a tavalyi kudarc miatt — a fiú ugyanis csudára részeg volt —, gyűlölte Frankie-t. Egyből ráállt mindenre, amire csak kértem.

— Szeretem, ha minden nap más szögből süt le rám a nap — szokta mondani. — Örjítő ez az élet! Rögtön rámászkol valakire!

Tegnap aztán alaposan rámásztunk a fiúra. Ott ült az ablak mellett, és hallgatta a madarakat.

— Ma mit játszunk? — kérdezte, amikor szobájába léptünk, és az üveg után nyúlt. Konyakot ittunk, szódával.

— Valamelyik amerikai! — csattant fel Ici, és máris levette a blúzáját. — Az való neked. Sok benne a lelki nyavalygás.

Frankie elfordult. Megijedtem. Ici megint elrontott mindent. A fiúhoz léptem:

— Csak az utolsó felvonást, boy...

Ici kibontotta a haját, és lefeküdt a padlóra. Frankie vigyorogni próbált, de nem nézett a lányra. Végül kibökte:

— Az enyém lesz a főszerep?

Válaszom őszinte volt:

— Természetesen. Hiszen együtt szüljük meg a darabot.

Frankie kigombolta nyakán az ingét, és tanácstalanul a lányra bámult. Bekapcsoltam a kis, hordozható magnómat.

— Ki vagy te? — kérdezte a lánytól.

— Arcom, testem jön feléd a barlangból... — Ici hangja csupa elektromos vibrálás volt, úgy rikoltott, mint a halászsas párja után.

— Mit csináltok ti abban a barlangban? A nappaloktól rettegtetek, vagy az éjszakáktól?

— Bátrak vagyunk!

Jól van. Nagyszerűen indult be a jelenet. Frankie feltűnően friss volt és eleven. Többet ivott a megszokottnál, semmi kétség. Amikor azonban Ici a melltartója kapcsa után nyúlt, a fiú hirtelen elnémult.

— Ugorjunk át ezt a jelenetet! — kiáltott fel bosszúsán.

Ici idegesen felpattant:

— Ismerjük egymást, Frankie. Akarod tovább csinálni, vagy nem akarod?

A fiú gorombán megragadta a lány karját:

— Nem értitek, hogy nem tudom a szerepet?!

— Foglalkoztál vele? — kérdeztem óvatosan.

— Folytassuk ott, ahol abbahagytuk. Meséld el, Ici, hogy milyen sötét van a barlang mélyén!

Ezt a részt nagyon untam. Ici rosszul is tolmácsolta a szöveget. Csak úgy csöpögött az érzelmességtől. Alig figyeltem oda szavaira. Egyre a darab befejezésén törtem a fejem, de az — minden jel arra mutatott — még ma sem lesz ismert.

— Valamikor régen volt egy kislány, aki mindig a rózsakerteket látogatta — nyomorította Ici a nagy monológot. — A fiú elvitte a kislányt az útra, amely a medencéhez vezetett. A kislány én voltam. A fiú arra várt, hogy a medence aranyhalacskái megszólaljanak, és nem volt olyan kíváncsi az életre, mint a kislány, de te megrémültél tőlem, és azt mondtad, hogy neked nem kell az ismeret...

Frankie undorodva felém fordult:

— Megváltoztatta a szöveget!

— Nem vettem észre... — igyekeztem megnyugtatni.

— Azt mondta, hogy nekem nem kell az ismeret! — hosszú szünet után végül kinyögte. — Ezért jöttél vissza?

— Ezért! — felelte dacosan a lány.

Nyugalomra intettem őket:

— Megállni! Mi történt, Frankie? Sokat ittál?

— Nem megy! — ordított rám, és az ablak felé indult.

Ici csüggedten emelte rám szemét:

— Én megpróbáltam...

— Folytatni! Ki itt a rendező? — adtam ki az utasításokat.

Frankie felsóhajtott:

— Megint arról meséljünk, hogy volt egy kislány, akivel együtt maradtam a medence szélén?

— Ott volt a kíváncsiság is... — figyelmeztettem.

— Most is jelen van! — fordult felém, mint a vipera.

— Hát akkor vetkőzz, Ici! Mire vársz?

Némán figyeltük egymást. Végül a lány szólalt meg elsőnek:

— Hú! Ilyen lehetett az első jaj, amely felverte a vacakság csöndjét.

— Nem foglalkozom misztikus marhaságokkal. Felejtsetek el végre. Elég volt! — bősziült fel a lány válaszában. — Örültek! Hát én mi vagyok? — Frankie dühösen hadonászni kezdett a kezében tartott konyakos üveggel. — Ici! Csak én ismerlek igazán. Csak én tudom, hogy egy kíváncsi kislány voltál, semmi több. Miért futottunk szét?

A lány nem felelt rögtön. Végül halkán elnevette magát.

— Átkozott, perverz fráter! — fordult felém Frankie. — Ó agyaltá ki az egészet. Kísérleti nyúlként használt fel bennünket a darabjához. Ó... ő... ő a hatalom. Az erős férfi. Miben rejlik az ereje? -- tette fel a kérdést gyerekesen.

— A tettben! — válaszolt a lány.

— Lássuk a nagy tettet! No! — súgta Frankie sápadtan, és hátát nekivetette a falnak.

Ici nevetett:

— Frankie nem tudja a szöveget. Begatyázott, mint egy amatőr.

— Ha tudnám, akkor itt nyavalyognák veletek?! — dühöngött a fiú. — Azt hiszed, hogy engem érdekel ennek a tehetségtelen poétának a színdarabja?! Oda akarok visszakerülni a medence szélére... Adva van a szituáció, hát most gyerünk tovább, majd csak lesz valami. Mi jön most? A félnézés?

A fiú siralmas helyzetben volt.

— Itt nem lát bennünket senki? — kérdezte.

— Senki. — Ici csodálatos volt ebben a pillanatban.

— A poeta is ott volt a barlangban?

— Ott.

— Megfogott?

— Néha.

Frankie vigyorogva felém lesett. Bátorítóan rámosolyogtam, azt hittem, hogy végre sikerült a fiút rávinni a vékony jégre. Tévedtem. Kezével eltakarta arcát, és úgy tette fel a kérdést:

— Mit csináltak ott a barlangban, a patkányok között?

— A kövéreket megfogtuk, és bedugtuk egy esernyőbe.

— És a soványakkal? Azokkal mi lett?

— Felhizlaltuk őket, aztán zsupppppsz! Be az esernyőbe!

Frankie a padlóra dobta magát, a hasára feküdt, és úgy nevetett. A könnyei potyogtak:

— A... az... az esernyőbe... más semmit? Nagy kutya a poeta...

Leállítottam a magnót, és megérintettem a fiú karját:

— Frankie...

Lassan feltápáskodott, leült a díványra, szomorúan a lányra nézett, és legyintett:

— Mikor lesz ennek vége? Én akartam... nézett rám meggyötörtén. — Én szerettem volna... de... most én... hiszen... emberek vagyunk, nem?

Ez már nem játék. Vagy nagyon jó játék. Tréfára vettem a dolgot:

— Vigye ördög. Csináljunk inkább vígjátékot.

— Csináljunk — mondta Frankie minden lelkesedés nélkül. — Az a baj, hogy megint berúgtam.

Ici homlokon csókolta szegény barátunkat:

— Részeg vagy, kisfiú, és olyan sápadt, mint a fehér tulipán. Feküdj le, mi megyünk.

— A temetést holnapra rendelem meg. Szép legyen, és mindenki sírjon. Poéta — fordult felém —, te tartod majd a búcsúdumát — mondta, és kinyitotta előttünk az ajtót. Már az utcán járva még látuk, ahogy visszaült az ablakhoz és tovább hallgatta a madarakat.

*

Alaposan beleizzadtam a beszédbe. Gyalázatos ez a mód, ahogy elbántunk a fiúval. Tisztelességtelen és felelőtlen tett, szörnyen ötletdús voltam. Gratulálók!

Kifogytam a szóból. Mindenki hallgatott. Itt volt a színház csaknem valamennyi ifjú színésze, produkálja magát más is. Lehajoltam, és kezdtem kiszedegetni harisnyámból a bogáncsokat.

A kockás asztalterítő megmozdult:

— Nincs több?

Az ég felé pillantottam, és még kinyögtem néhány mondatot:

— Itt nyugszik tehát egy ócska színész. Meghalt anélkül, hogy egyetlenegy patkányt is bedugott volna az esernyőbe. Ámen.

Most már mindenki röhögött. Kinyújtottam a kezem, és segítettem Frankie barátomnak, hogy kikászálódjon a koporsóból.

— Nem volt megható — nyöszörögte. — Nem sírt senki.

— Mert mindenki irigyel, Frankie — súgtam bizalmasan.

Kló és Ici helyeslően bólogattak.

— Igazán? — csillant fel a szeme, majd kedvetlenül folytatta: — Sajnálom, hogy a darabból nem lesz semmi. Hogy fejezed be a harmadik felvonást?

— Majd csak lesz valahogy... — vigasztaltam. — Tudod mit? Előveszünk egy Shakespeare-darabot. Eljátszatom veled a dán királyfit. Neki sem volt nője!

— A fene egye meg — fordult a többiekhez szegény barátom —, annyi akadály van a szerelemnek...